

Asia: VN/14214/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle apteekkitalouden uudistusta ja lääkesäästöjen toimeenpanoa koskevaksi lainsäädännöksi ja siihen liittyviksi asetusmuutosehdotuksiksi

Lausunnonantajan lausunto

Huomionne lääkkeiden hintasääntelyyn ja lääketaksaan liittyvistä muutosehdotuksista.

-

Huomionne apteekkiveroon liittyvistä muutosehdotuksista.

-

Huomionne rajattuun itsehoitolääkevalikoimaan liittyvistä ehdotuksista.

-

Huomionne itsehoitolääkkeiden myyntikanavan laajennukseen liittyvistä ehdotuksista.

Pidämme välttämättömänä, että itsehoitolääkkeiden vapauttamisen yhteydessä varmistetaan tiukka markkinarakenteen eriytyminen. Yhden toimijan ei tule voida hallita sekä tukkutoimintaa että vähittäismyyntiä – ei edes erillisten yhtiömuotojen tai ketjurakenteiden kautta. Tämä on edellytys markkinoiden tasapuoliselle toiminnalle, kilpailuneutraliteetille sekä lääkejakelun toimitusvarmuudelle.

Tunnistamme seuraavat rakenteelliset riskit ja ongelmakohdat tasapuoliselle markkinakohtelulle:

a) Keskitetyt vähittäiskaupparyhmät, jotka voisivat yhtiöjärjestelyjen kautta toimia sekä lääketukkuna että vähittäismyynnissä.

b) Alan yhdistysmuotoinen toiminta, jossa yhdistyksen jäsenet harjoittavat lääkkeiden vähittäismyyntiä ja samanaikaisesti yhdistyksensä kautta harjoittavat tukkutoimintaa.

c) Apteekkiketjut, joilla on konsernirakenteen kautta omaa lääketukkutoimintaa.

Tällaiset rakenteet vaarantavat kilpailun neutraaliuden ja ovat yhdenvertaisuusperiaatteiden vastaisia.

Esitämme, että lakiin sisällytetään selkeä kieltö, joka estää lääketukkutoiminnan ja itsehoitolääkkeiden vähittäismyyntin kuulumisen samaan taloudelliseen määräysvaltaan. Kieltö tulee ulottaa myös konsernirakenteisiin ja muihin järjestelyihin, joilla käytännössä hallitaan molempia toimintoja. Kiellon tulisi päteä vertikaaliseen integraatioon molempiin suuntiin (vähittäiskaupasta tukkutoimintaan, ja tukkutoiminnasta vähittäismyyntiin). Viranomaiselle tulee antaa toimivalta puuttua tilanteisiin, joissa kieltöä rikotaan tai kierretään.

Huomionne itsehoitolääkkeiden vähittäismyyntilupiin liittyvistä ehdotuksista.

-

Huomionne lääkeasetukseen sisältyvistä ehdotuksista.

-

Huomionne lääkemääräyksestä poikkeavaan lääkkeiden toimittamiseen tai lääkemääräysten ilmeisten virheiden korjaamiseen liittyvistä muutosehdotuksista.

-

Huomionne lääkekorvausten ehdolliseen korvattavuuteen liittyvien palautusmaksujen kohdentamiseen liittyvistä muutosehdotuksista.

-

Huomionne esityksen ja esittelymuistioiden perusteluista.

Esityksen perusteluissa on tunnistettu vertikaalisen integraation kieltö tavoitteena, mutta ehdotettu sääntely ei käytännössä estä sitä kaikilta toimijoilta. Tämä johtaa tilanteeseen, jossa ainoastaan riippumattomia lääketukkutoimijoita rajoitetaan, kun taas arvoketjussa jo usealla tasolla toimivat muut tahot jäisivät kiellon ulkopuolelle. Näin kilpailuneutraliteetti ei toteutuisi.

Esityksen ja muistioiden valmistelussa tulisi huomioida arvoketjun kokonaisuus päästä päähän, mukaan lukien lääketukkujen rooli. Muutokset on nyt perusteltu lähinnä yksittäisten tavoitteiden kautta, mutta laajempi vaikutusanalyysi markkinarakenteeseen, toimitusvarmuuteen ja kilpailuasetelmaan tulisi olla kokonaisvaltaisempi.

Huomionne esityksen ja esittelymuistioiden vaikutusten arvioinnista.

Muutosten yhteisvaikutus apteekkiverkoston elinvoimaisuuteen on huolestuttava. Nyt ehdotetut toimenpiteet – säästöt, verotuksen muutokset, lääkkeiden hinnan määräytymisen muutokset ja myyntikanavien laajennus – muodostavat yhdessä poikkeuksellisen suuren muutostokokonaisuuden. Yksityisomisteisten apteekkien taloudellinen kantokyky voi heikentyä merkittävästi, mikä vaarantaa lääkkeiden jakeluketjun toimivuuden, apteekkiverkoston maantieteellisen kattavuuden ja koko maan lääkehuollon resilienssin. Pidämme tärkeänä, että muutokset sovitetaan niin, että apteekkien toimintaedellytykset säilyvät. Muutosten mittakaavan vuoksi ne tulisi vähintään porrastaa

esimerkiksi kahden tulevan hallituskauden ajalle. Tämä loisi mahdollisuuden hallittuun sopeutumiseen ja turvaisi lääkejakelun toimitusvarmuuden sekä huoltovarmuuden.

Lisäksi katsomme, että vaikutusarvioinnissa on huomioitava tarve turvata kotimaisen lääkejakelutoiminnan toimintaedellytykset. Itsehoitolääkkeiden myynnin vapautuessa apteekkien ulkopuolelle tulee estää tilanne, jossa ulkomaiset kapean valikoiman verkkokaupat voisivat toimia ns. kermankuorintaperiaatteella, aiheuttaen markkinahäiriöitä ja heikentäen kotimaisen lääkejakeluketjun kestävyyttä.

Huomionne muista esityksessä olevista ehdotuksista.

-

Vapaamuotoiset lausumat hallituksen esityksen luonnoksesta.

Tamro Oyj katsoo, että uudistusten toteutuksessa on välttämätöntä varmistaa:

- a) kilpailuneutraaliteetti ja tasapuoliset toimintaedellytykset kaikille toimijoille,
- b) apteekkiverkoston taloudellinen kestävyys ja maantieteellinen kattavuus,
- c) kotimaisen lääkejakelun koko toimitusketjun toimitusvarmuus ja huoltovarmuus.

Kaasalainen Kai
Tamro Oyj